

De Groene Kapstok

voor basisscholen

Schetsontwerp programma

de Groene Kapstok voor basisscholen

Versie 4.1

d.d. 18-03-2014

Inhoudsopgave

1	Voorwoord.....	2
2	Inleiding	2
3	Onze missie: waar staan we voor?	2
4	Onze visie: waar gaan we voor?	3
5	Stip op de horizon: in 2018.....	3
6	Kernthema's	3
7	Hoe werkt de Groene Kapstok?.....	4
7.1	Vehicle: www.groenekapstok.nl	4
7.2	Groene Kapstok winnen	4
7.3	Middelen	4

Dit programmavoorstel is tot stand gekomen in samenwerking met:

- 1ste Montessorischool Hoofddorp: Reinier Gazendam, directeur
- Basisschool De Wilgen: Manon Groenenberg, directeur
- Christelijke basisschool Juliana van Stolberg: Francis van Dijk, directeur
- Openbare basisschool De Zwanebloem: Carla Mesman, directeur
- Dr. Plesmanschool: Willem Elsnerus, directeur
- OBS de Zevensprong: Danielle Rodenhuis, directeur
- RK Basisschool Op Dreef: Piet Hoogewerf, directeur
- Natuur en Milieu Centrum Haarlemmermeer (NMCH), Arjanne Lagendijk, directeur
- Gemeente Haarlemmermeer: Kristine Leenman, directeur

Auteurs: Arjanne Lagendijk, NMCH
Wendy van Vliet, gemeente Haarlemmermeer
Wendy Dieben, gemeente Haarlemmermeer

Informatie en contact: - NMCH, Arjanne Lagendijk, directeur
tel.: 023 555 34 37 / e-mail: info@nmch.nl
- gemeente Haarlemmermeer, Wendy Dieben, projectleider
tel.: 0900-1852 / e-mail: w.dieben@haarlemmermeer.nl

1 Voorwoord

In het voorjaar 2013 zijn in het kader van het project milieuhelden door 27 basisscholen tips verzameld om door slimmer om te gaan met afval het milieu in het algemeen te verbeteren. Een van de scholen bracht als idee een Groen Vignet voor duurzame scholen in. Dit idee wilden we samen met scholen en partners uitwerken voor alle (basis)scholen in Haarlemmermeer. Daartoe hebben eind 2013/ begin 2014 een aantal verkennende gesprekken plaatsgevonden met 7 betrokken school directies. Zij gaven unaniem aan dat verdere verduurzaming (en vergroening) van de basisschool een grote wens is en passend in een groene gemeente met hoge duurzame ambities. Kinderen hebben immers het meeste belang bij een duurzame samenleving. Met de schooldirecties werd een beeld en een stip op de horizon geplaatst.

De Groene Kapstok is een programma dat geleidelijk zal groeien, naar die gedefinieerde stip op de horizon. Het is een programma dat voor en door scholen zelf zal worden vormgegeven, met ondersteuning van relevante partijen in de gemeente Haarlemmermeer.

Als we in dit document over “we” spreken, dan worden alle deelnemende partijen bedoeld.

2 Inleiding

Duurzaamheid gaat over je verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst. Over goede voeding en natuurlijk materiaalgebruik. Over het tegengaan van verspilling. Over het besef dat we onderdeel uitmaken van een grotere wereld en dat we daar invloed op hebben. De Groene Kapstok zet je aan het denken en helpt om duurzaamheid een plek te geven in de organisatie van de school en om doelen te stellen. Het levert leuke activiteiten met de kinderen op en helpt te besparen. Alleen al door bewuster handelen kan 5 tot 10% bespaart worden op energieverbruik! De Groene Kapstok zorgt er niet alleen voor dat de school duurzamer wordt: ook alle kinderen, ouders en andere betrokkenen worden hierin meegenomen.

Dit document geeft de eerste contouren weer voor het Programma de Groene Kapstok. De Groene Kapstok is een programma dat scholen stimuleert om duurzaam te denken en te doen. Samen met gemeente, ouders en ondernemers willen scholen hun nek uitsteken voor een betere wereld. De Groene Kapstok scheidt kaders om het gebruik van grondstoffen te verminderen, bewuster om te gaan met wat er is en niet duurzaam gedrag te veranderen. Belangrijk is een lokale inkleuring door initiatief van en samenwerking met lokale partners.

Het programma is een aanjager voor duurzaamheid: Door de Groene Kapstok worden scholen gestimuleerd en geholpen telkens een stapje duurzamer te worden, met een uitstraling naar kinderen, ouders en omgeving.

3 Onze missie: waar staan we voor?

Als universeel uitgangspunt voor de missie hanteren we de definitie van Brundtland voor duurzaamheid: “Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.”

Daar staan wij voor. We willen duurzamere scholen omdat:

- het belangrijk is om kinderen duidelijk te maken dat we zuinig moeten zijn op de aarde;
- we willen dat kinderen spelen en leren over duurzame en gezonde leefstijl (curriculum) in een gezonde omgeving (campus) en een stimulerende samenleving (community);
- scholen het goede voorbeeld willen geven en kinderen en omgeving willen uitnodigen om mee te doen;
- we kinderen willen leren participeren in de samenleving;
- we willen dat duurzaamheid vanzelfsprekend is;
- we kinderen willen leren dat zij verantwoordelijkheid voor en invloed op hun omgeving hebben;

4 Onze visie: waar gaan we voor?

De Groene Kapstok is een programma dat verduurzaming binnen het onderwijs ondersteunt en faciliteert. Hier gaan we voor:

- samen een omgeving creëren die een positieve invloed heeft op de kinderen;
- kinderen bij de verduurzaming van school en omgeving betrekken, kinderen moeten er wat van merken;
- op school niveau eigen keuzes maken voor aanpak van verduurzaming (flexibele benadering/passend bij de visie van de school);
- het programma moet scholen motiveren en inspireren tot samenwerking;
- initiatieven van de school(community) verankeren in de buurt en wijk;
- we willen dat communicatie op gang komt over de belangrijkste thema's voor verduurzaming;
- zoveel mogelijk partijen aan het verduurzamen van scholen verbinden;
- ook in de toekomst samen blijven werken aan verduurzaming;
- ouders bereiken en ouderbetrokkenheid vergroten;
- als school aan kinderen kennis over duurzaamheid meegeven, als vanzelfsprekendheid (met en zonder een lespakket);

5 Stip op de horizon: in 2018...

- Zijn alle (basis)scholen, leerlingen, leerkrachten en directies actief bezig met de belangrijkste duurzaamheidsthema's in samenwerking met bedrijven en communities én is duurzaamheid geïntegreerd in alle schoolbeleidsplannen.
- Beschikken scholen over een pakket van concrete ondersteunende maatregelen met betrekking tot:
  - Campus: een duurzaam en gezond gebouw in een duurzame en stimulerende omgeving;
  - Community: een samenleving (buurtbewoners, ouders, bedrijven, ...) die betrokken is bij en participeert in de doelen van de school;
  - Curriculum: leraren beschikken over handvatten om duurzaamheid te integreren in de lesstof.

6 Kernthema's

De belangrijkste thema's zijn:

1. Een stimulerende, duurzame en groene schoolomgeving;

2. Een fris en comfortabel klimaat in de school;
3. Duurzaam consumeren en recyclen op school;
4. Besparen op (kosten voor) gas, (afval)water en elektriciteit;
5. Duurzame financiering en samenwerking.

7 Hoe werkt de Groene Kapstok?

Vraagstukken waarmee we aan de slag gaan, worden geagendeerd door een afvaardiging van scholen. De afvaardiging kan bestaan uit schooldirecteuren, leraren, leden van een Medezeggenschapsraad of Ouderraad, of betrokken ouders. De samenstelling van deze klankbordgroep kan wisselend zijn.

De vraagstukken die leiden tot daadwerkelijke initiatieven of projecten worden opgepakt door een Expertgroep. Een Expertgroep bestaat uit probleemeigenaren en specialisten (bijvoorbeeld lokale bedrijven) en wordt weer ontbonden als het project of initiatief is uitgevoerd.

Het is belangrijk te zorgen dat partijen mee blijven doen. Inzet van een projectleider of projectsecretaris moet daarom worden overwogen.

7.1 Vehicle: www.groenekapstok.nl

We stellen ons voor dat de Groene Kapstok een website is. Deze website wordt een interactief platform voor en door de partijen zelf. Het is een vehicle en bindend element dat alle scholen toegang biedt tot informatie over de kernthema's, dat de onderlinge samenwerking bevordert en waarop resultaten worden gedeeld.

7.2 Groene Kapstok winnen

Alle basisscholen kunnen meedoen aan de Groene Kapstok maar niet iedereen kan er eentje winnen! Winnaars van een Groene Kapstok zijn scholen die informatie en ervaringen voor andere scholen toegankelijk hebben gemaakt om ervan te leren of die andere scholen hebben geïnspireerd om mee te doen. De Groene Kapstok moet een waarde hebben als prijs maar belangrijk is dat er ook een goede PR waarde voor de betreffende school uit volgt. Naar voorbeeld van de SHARE award, inmiddels een prestigieuze award voor bedrijven in Haarlemmermeer die zich op bijzondere wijze inzetten voor het verduurzamen van het bedrijf en de omgeving.

Voorgesteld wordt scholen die werken aan verduurzaming een podium te geven door jaarlijks een Groene Kapstok uit te reiken aan bijvoorbeeld:

- de grootste inspirator;
- de grootste vergroener;
- de grootste bespaarder.

7.3 Middelen

We willen dat zoveel mogelijk partijen meefinancieren. Het verkrijgen en beheren van (extra) financiële middelen is daarom benoemd als een van de kernthema's: duurzame samenwerking en financiering. Scholen kunnen zelf voor extra financiën zorgen door bijvoorbeeld afvalinzamelacties en crowdfunding.

BIJLAGE 1: ENERGIE AKKOORD

Op 6 september 2013 sloten ruim veertig partijen, waaronder de overheid, samen een Energieakkoord voor duurzame groei. De komende jaren zal fors worden geïnvesteerd in

energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Het Programma De Groene Kapstok sluit aan bij de doelen van het Energieakkoord.

UIT HET ENERGIEAKKOORD

“Gemeenten werken, vanuit hun rol als eigenaar van onderwijsvastgoed, samen met schoolbesturen samen in een ondersteuningsstructuur voor het verhogen van het kennisniveau bij opdrachtgevers en het opzetten van integrale duurzame ontwikkel- en ontwerpprocessen bij nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen. Facilitators bieden landelijk beschikbare kennis en methodieken aan (zoals ESCo's, GreenLease-concepten) en wisselen resultaten uit ten behoeve van een eenduidige aanpak van het dilemma van de 'split incentive' in dit vastgoed. Zij zijn betrokken in ontwerpprocessen, werken businesscases uit ten behoeve van de financiering en helpen bij het uitwerken van nieuwe modelverordeningen (Duurzame Meerjaren Onderhouds Programma's) die energieneutraal bouwen en renoveren faciliteren en de investeringsopgave van de betrokken gemeenten inzichtelijk maken. Bij de ontwikkeling van de ondersteuningsstructuur zal worden samengewerkt met al bestaande ondersteuningsstructuren voor onderwijshuisvesting. Kennis die in dit traject ontwikkeld wordt, komt nadrukkelijk ten goede van het brede maatschappelijke vastgoed, ook daar waar gemeenten geen eigendomspositie hebben, zoals bij zorginstellingen, recreatieve voorzieningen en sportaccommodaties. En de kennis wordt beschikbaar gemaakt voor situaties met een vergelijkbaar split incentive-dilemma, zoals in de verhuur utiliteitssector.”